

Deloitte.

Elektronik Haberleşme Sektöründe Düzenleyici Etki Analizi

10 Şubat 2015

Wyndham Grand Hotel Levent, İstanbul

Sunum akışı

- **Neden Elektronik Haberleşme Sektörü?**
- **Düzenleyici Etki Analizi**
  - DEA'nın faydaları nedir, neden uygulanmalıdır?
  - DEA sürecine bakış
  - İngiltere Elektronik Haberleşme Sektöründe DEA
- **Türkiye'de DEA için yol haritası ve öneriler**
  - Türkiye için bir DEA çerçevesinin tasarlanması
  - DEA ne zaman gereklidir?
  - Başarılı bir DEA uygulaması için gerekli faktörler nelerdir?
  - Türkiye'de DEA çerçevesinin kurulabilmesi için tavsiyeler
- **Sonuç**
- **Soru - Cevap**

Neden Elektronik Haberleşme Sektörü?

Türkiye’de Elektronik Haberleşme Sektörü

Elektronik Haberleşme sektörünün ülke ekonomisine etkisi büyüktür

Mobil ve sabit iletişim hizmetlerinin direkt etkilediği sektörler

Bankacılık	Yayıncılık	İnşaat	Tarım	Perakende
<ul style="list-style-type: none"> • İnternet bankacılığı • Mobil bankacılık • Mobil ödemeler & POS • M2M iletişim	<ul style="list-style-type: none"> • IPTV • Mobil Genişbant TV • OTT video hizmetleri • Uygu iletişim	<ul style="list-style-type: none"> • Akıllı evler, akıllı şehirler, vb. • Altyapı • M2M iletişim • Şantiye yönetimi, güvenlik & uzaktan erişim	<ul style="list-style-type: none"> • Telemetri sistemleri • Hava tahmini yayıncılığı • Bilgi hizmetleri	<ul style="list-style-type: none"> • E-Ticaret • M-Ticaret • E-Sipariş
Sağlık	Üretim	Ulaşım	Enerji	Kamu
<ul style="list-style-type: none"> • Uzaktan sağlık ve hasta yönetimi • Uzaktan sağlık kontrol sistemleri • Akıllı sağlık uygulamaları • Saha ekibi yönetimi	<ul style="list-style-type: none"> • Akıllı depolar • Akıllı ve entegre dağıtım sistemleri • Akıllı ve birbirine bağlı lojistik ağları • Gerçek zamanlı envanter kontrolü ve sipariş yönetimi	<ul style="list-style-type: none"> • Filo yönetimi & araç takibi • Mobil TV, internet ve ses iletişimi • Akıllı araç sistemleri	<ul style="list-style-type: none"> • Akıllı şebeke yönetimi • Entegre üretim ve dağıtım tesisleri • Telemetri sistemleri	<ul style="list-style-type: none"> • E-Devlet • E-Sağlık ve E-Eğitim hizmetleri • E-Vatandaşlık hizmetleri

30+ milyar TL sektör büyüklüğü

Ekonomide 1.8x’lık kaldıraç etkisi

Son 5 yılda 30 milyar TL yatırım

200.000+ kişiye istihdam

İşletmeciler

Elektronik Haberleşme Ekosistemi

Tüketici Cihazları Üreticileri

Şebeke Ekipmanı Tedarikçileri

Lojistik ve Perakende Dağıtımı

Bankalar

Profesyonel Destek Hizmetleri

Medya ve Reklam Ajansları

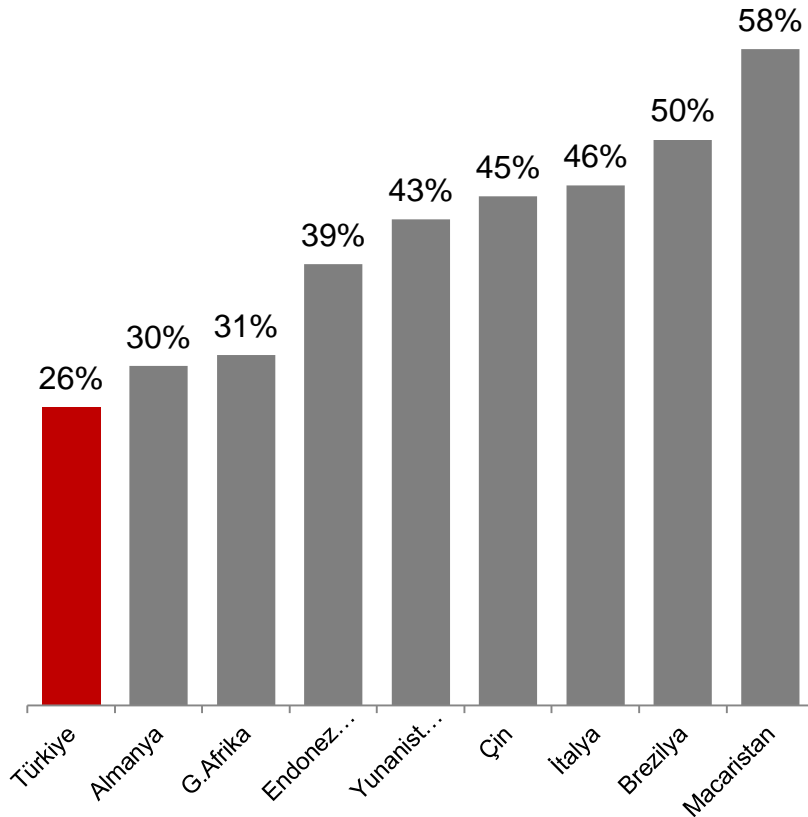
Gelir Paylaşım Ortakları

Emlak ve İnşaat

Türkiye’de Elektronik Haberleşme Sektörü

Türkiye’de işletmeci karlılıklarının göreceli düşüklüğü ve sektörün sermaye-yoğun yapısı, işletmecilerin büyüme, yenilikçilik ve tüketici deneyimine sürdürülebilir yatırım olanaklarını sınırlamaktadır

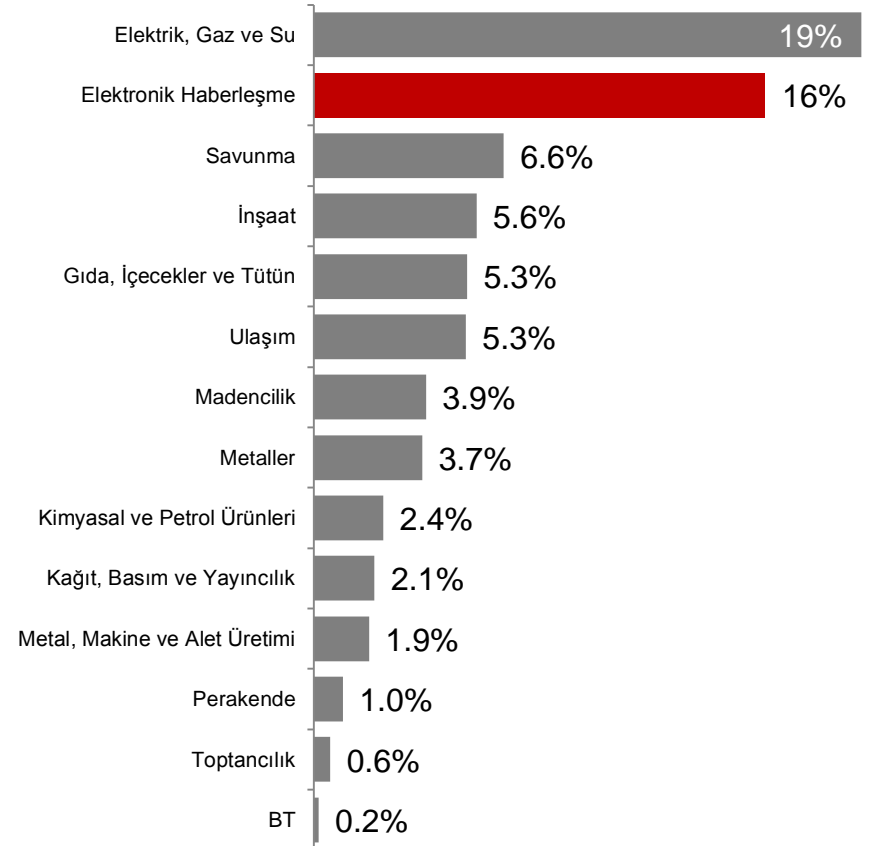
İşletmecilerin ortalama FAVÖK payları

Kaynak: BTK, Wireless Intelligence, Deloitte analizi, 2013

© 2015 Deloitte.

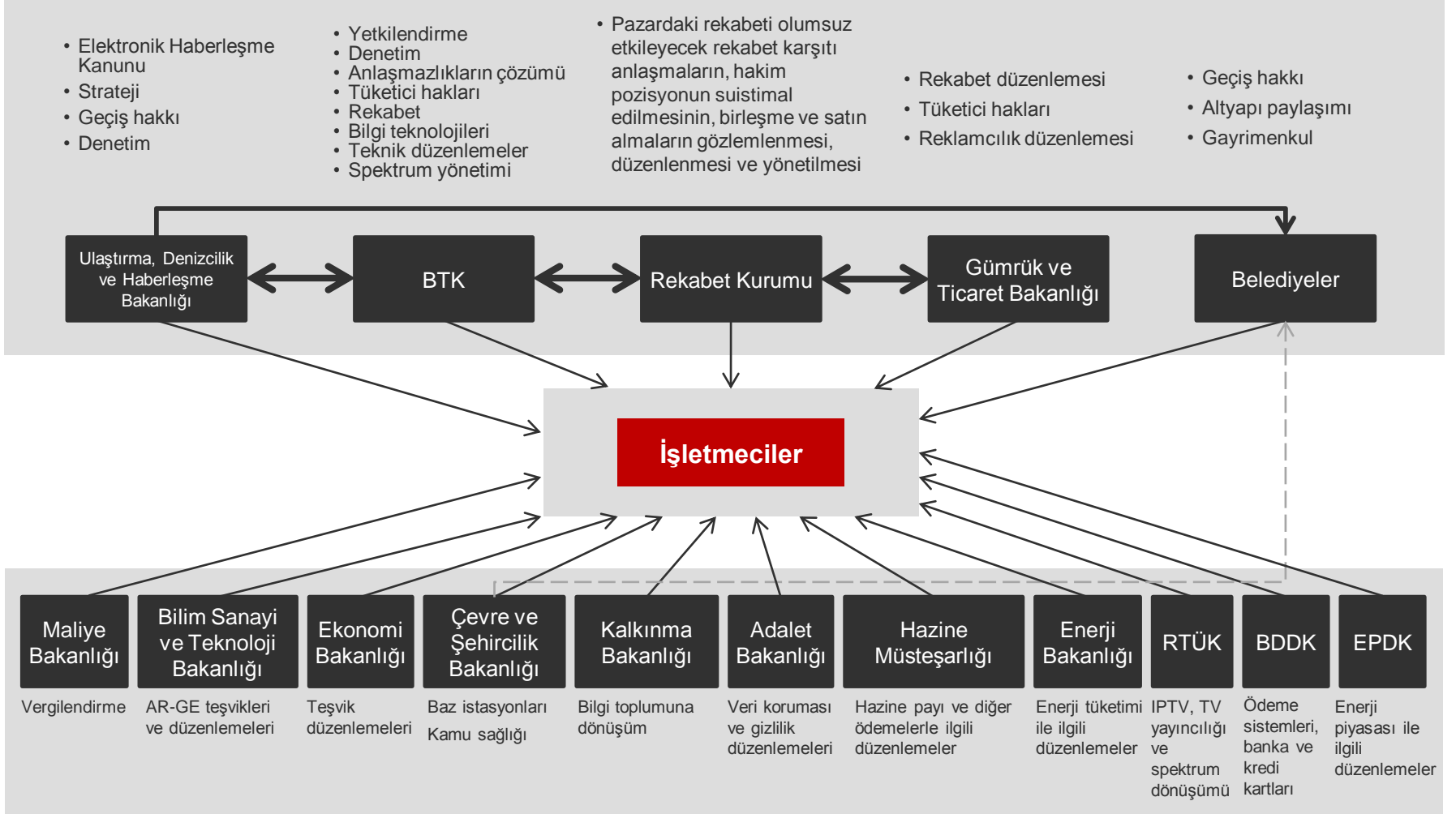
Türkiye’de farklı sektörlerdeki Yatırım/Gelir oranları

Kaynak: S&P Capital IQ ve Deloitte analizi, 2012

Türkiye’de Elektronik Haberleşme Sektörü

Pek çok farklı düzenleyici kurum ve kamu kurumu tarafından verilen kararlar işletmecilerin operasyonlarını ve finansal durumlarını etkilemektedir

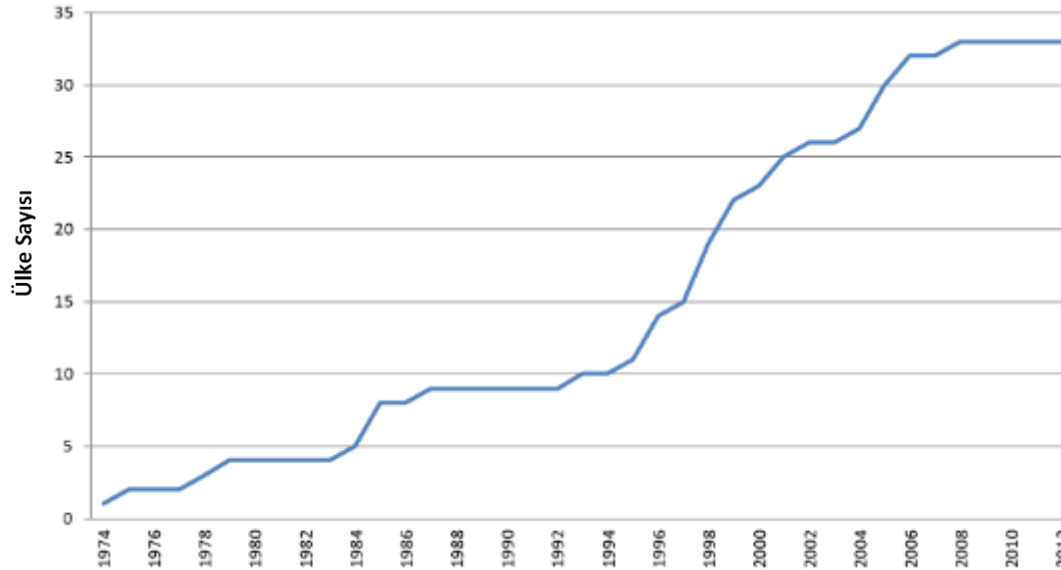

Düzenleyici Etki Analizi

Düzenleyici Etki Analizi (DEA)

“Metodolojik bir düzenleme analiz yöntemi olan DEA, devlet kurumlarının önerilen düzenleme değişikliklerinin sonuçlarını dikkatlice ve sistematik bir şekilde analiz edip karar almadan önce ilgili paydaşlardan görüş almasını gerektiren, faydası kanıtlanmış bir ortak akıl mekanizması ve istişare aracıdır.”

OECD ülkelerinde DEA'nın benimsenme trendi

Kaynak: OECD, 2012

Neden Düzenleyici Etki Analizi

‘Düzenleme yapmama seçeneği de her zaman düşünülmelidir. Hiçbir piyasa kusursuz değildir, ama bu düzenleme gerekliliğini doğurmaz. Bazen düzenlemelerin öngörülemeyen etkileri, hiç bir düzenleme yapmama seçeneğinden daha olumsuzdur’

**Better Regulation Task Force,
Birleşik Krallık Hükümeti**

‘Sistemik bir çerçevede uygulanan Düzenleme Etki Analizleri hızla değişen karmaşık sektör dinamiklerine rağmen düzenlemelerin etkin ve verimli olmalarını sağlar.’

OECD

Düzenleyici Etki Analizlerinin Faydaları

- Düzenleyici kararların şeffaflığını sağlar
- Düzenleyicilerin ihtiyacı olan veri ve enformasyona erişimi artırır
- Düzenleyici süreçlere ve kararlara katılımı artırır
- Sonuçlara odaklıdır
- Düzenlemeler uyum yükümlülüğünü azaltır
- Uluslararası en iyi uygulamalar ile uyumludur
- Sektöre yatırımların devamlılığını ve sürdürülebilirliğini sağlar

DEA süreci

- 1 Mevcut durumun tanımlanması
- 2 Düzenleme hedeflerinin belirlenmesi
- 3 Seçeneklerin belirlenmesi
- 4 Etki ve orantısallığın hesaplanması
- 5 Önerilen düzenlemenin fayda ve maliyetlerinin değerlendirilmesi
- 6 Paydaşlara danışılması
- 7 En iyi seçeneğin belirlenmesi
- 8 Uygulama
- 9 Ardıl izleme yapısının kurulması

Etki ve orantısallık analizi

Süre

- Etki analizi için var olan zaman
- Kamuoyu görüşü alınması ve değerlendirilmesi süreci için öngörülen süre
- Uygulamanın süresi
- Ardıl değerlendirme dönemi

Veri

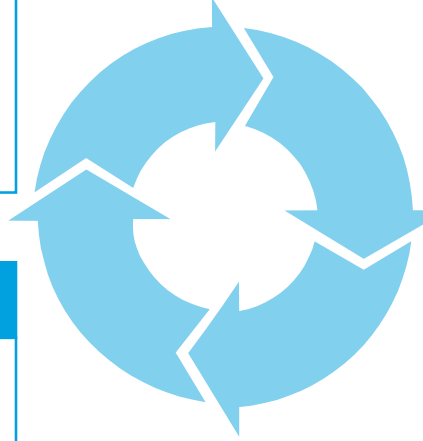
- Analizin hızlı ve etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan verinin varlığı ve erişilebilirliği
- Düzenlemenin beklenen geçerlilik süresinin analizin yeterliliği üzerindeki etkisi

Politikalar

- Genel politika hedefleri ile uyumluluğu
- Etkilenecek hizmetlerin sayısı ve nitelikleri
- Analizi gerçekleştirecek deneyimli uzmanların müsaitliği

Etkiler

- Etkilenen işletmeci ve tüketicilerin kapsamı
- Gelir ve giderler
- Ekonomik, sosyal ve çevresel etkiler

Fayda ve maliyetler

Kapsam	<ul style="list-style-type: none"> • Tüm önemli etkilerin değerlendirilmesi gereklidir • Sadece gerçekçi ve sağlıklı bir şekilde ilişkilendirilmiş fayda ve maliyetler dahil edilmelidir
Niceleme	<ul style="list-style-type: none"> • Fayda ve maliyetler mümkün olduğunca sayısallaştırılmalıdır • Orantısallık değerlendirilmesi, nicelemeye ne ölçüde ihtiyaç olacağını belirleyecektir • Ölçümlemede 100% doğruluk hedefi yerine aralıklar da kullanılabilir • Veri müsaitliği ve erişimi
Risk ve olasılıklar	<ul style="list-style-type: none"> • Hedeflere ulaşamama riski • Riskin asimetrik oluşu
Dolaylı etkiler	<ul style="list-style-type: none"> • Düzenlemelerden hangi paydaşların ne ölçüde etkilendiği
Uyum maliyetleri	<ul style="list-style-type: none"> • Düzenleyici: Detaylı kararlar, uyum • İşletmeler: yeni sistemler, süreçler • Tüketiciler: ek süreçler, yansıtılan uyum maliyetleri

İngiltere Elektronik Haberleşme Sektöründe DEA

Genel kanun ve mevzuatla uyumlu

- Cabinet Office: “Better Policy Making: a Guide to Regulatory Impact Assessment”
- Better Regulation Task Force.

Ofcom’un DEA hedefleri

- Yasal sorumlulukları çerçevesinde kullanılan bir araç
- Düzenleme kararlarının tüm paydaşlar üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi
- Düzenleme kararlarının tüm sektör değer-zinciri üzerindeki etkisinin analizi

Kullanım alanları

- Ofcom mevzuat kapsamında “önemli” değerlendirilen her düzenleme öncesinde bir etki analizi yapmak ve yayınlamaktan sorumludur
- Bu yükümlülük sadece acil durumlarda, DEA için yeterli vakit bulunmadığı durumlarda geçerli değildir
- Yapılan tüm DEA’lar yıllık faaliyet raporlarında yayınlanmaktadır.

Etki Analizi bürokratik bir yükten ziyade düzenleme sürecinin entegre bir parçası olmalıdır

Bir etki analizi bir düzenleyici kararın yasal yükümlülüklerimizi ne derecede yerine getirdiğimizi gösteriyor olması gerekir

Ofcom

Türkiye'de DEA için yol haritası ve öneriler

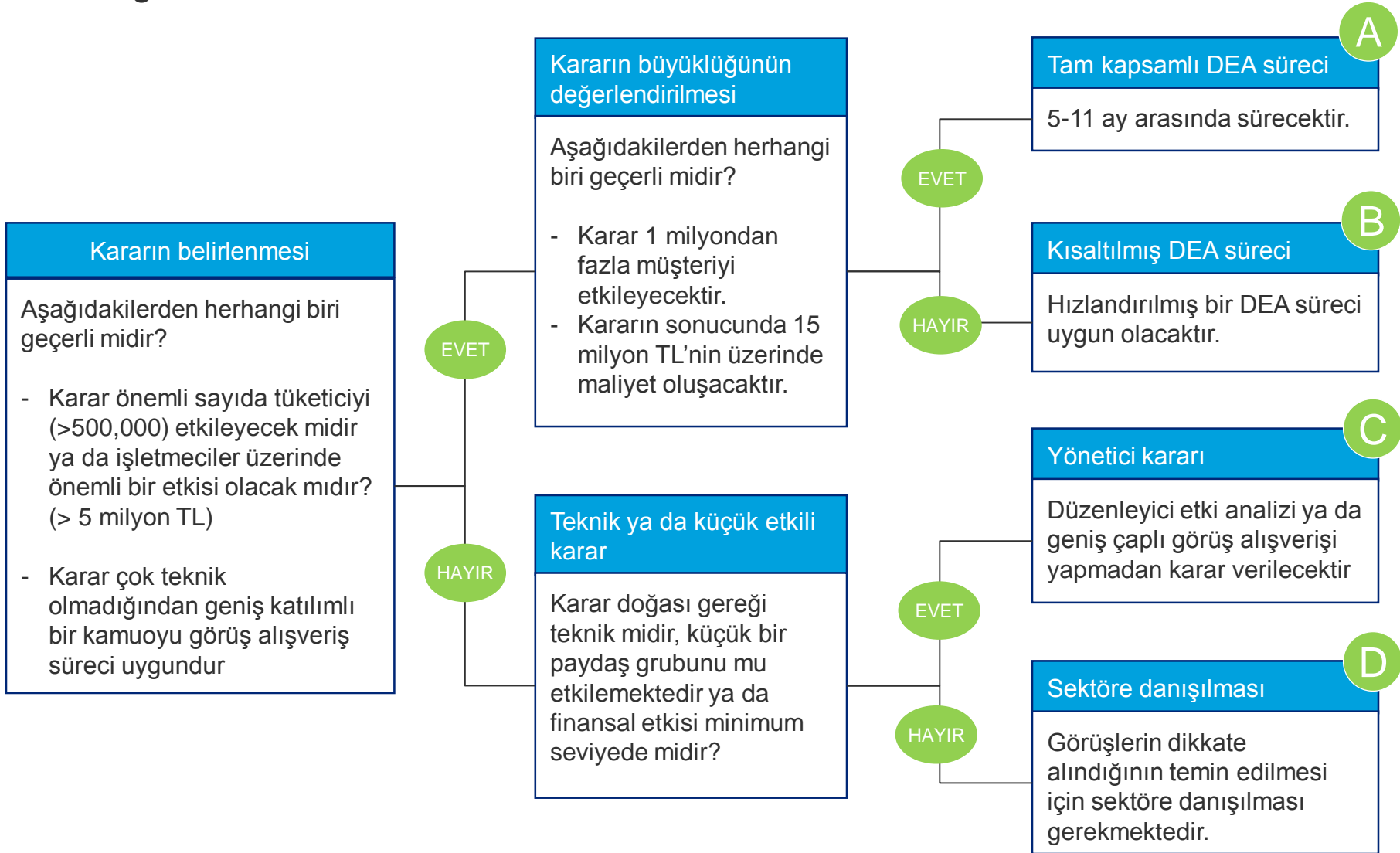
Türkiye için bir DEA çerçevesinin tasarlanması

Adım	Amaç	Yapılanlar	Süre
Düzenleme seçeneklerinin belirlenmesi	Alternatif çözüm seçeneklerinin tanımlanması	<ul style="list-style-type: none"> Düzenleme için üzerinde çalışılan problem tanımlanır Problemin çözülmesi için elde bulunan seçenekler belirlenir	1-5 ay
Fayda ve maliyetlerin analizi	Teklif edilen düzenlemenin ya da düzenleme seçeneklerinin fayda ve maliyetlerinin ölçümlenebilir ve kıyaslanabilir hale getirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> Söz konusu pazardaki mevcut düzenleme yaklaşımları gözden geçirilir Düzenleyici çözüm ve potansiyel sonuçları değerlendirir Düzenlemenin tüketicilere, şirketlere, topluma, ekonomiye ve çevreye yansıyacak potansiyel maliyetleri tanımlanır Pazar, rekabet, penetrasyon, kapsama, inovasyon, yatırım, tüketici refahı ve diğer tüm ilgili faktörler dahil olmak üzere düzenlemenin potansiyel faydaları belirlenir	2-3 ay
Kamuoyu görüşlerinin alınması	Farklı paydaşların görüşlerinin alınarak verilecek karara girdi oluşturması	<ul style="list-style-type: none"> Paydaşların görüşleri alınır Alınan görüşler sentezlenir	1-2 ay
Karar	Düzenleyicinin final kararı vermesi	<ul style="list-style-type: none"> Yapılan analizler ve alınan görüşler değerlendirilerek nihai karar verilir Karar gerekçeleri ile birlikte paydaşlarla ve kamuoyuyla paylaşılır	1 ay
Toplam Süre			5-11 ay

Yukarıda öngörülmüş olan sürelerinin sektör paydaşlarının süreç içinde deneyim kazanmasıyla kısalması beklenmektedir.

DEA ne zaman gerekir?

Karar ağacı önerisi

Türkiye’de DEA çerçevesinin kurulabilmesi için tavsiyeler

1

DEA çerçevesinin Elektronik Haberleşme sektörü içerisinde tartışılması ve karara bağlanması

2

İlgili kurumların kapasitelerinin, eğer gerekiyorsa DEA gereksinimlerine uygun şekilde geliştirilmesi

3

Yeni DEA yaklaşımının denenmesi için yakın gelecekte verilmesi gereken bir düzenleme kararının pilot olarak seçilmesi

4

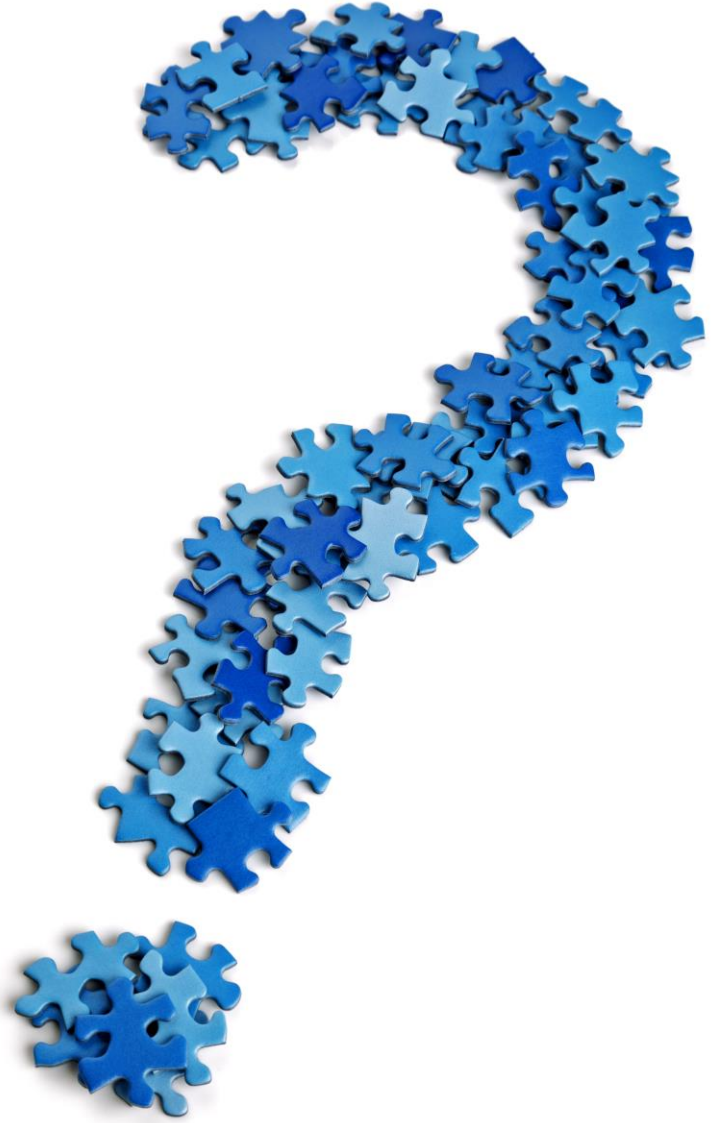
DEA’ların sektörü etkileyen tüm kararlarda gerçekleştirildiğinden emin olmak üzere uygulama planının sonuçlandırılması

Sonuç

Başarılı DEA uygulamaları, sektördeki yenilikçiliğin ve yatırımların sürdürülebilirliğinin gelişmesi açısından kritik önem teşkil etmektedir

- DEA süreci, dinamik düzenleme ortamında yaşanabilecek yol kazalarını önlemek için tasarlanmış bir süreçtir.
- Elektronik Haberleşme Sektörü' nün yatırım seviyesi, ulaştığı büyüklük ve ülke için önemi düşünüldüğünde bir seçenek değil bir zorunluluk haline geldiği görülmektedir.
- Önerilen yol haritasının hayata geçirilmesi ile birlikte sektörü etkileyen kararların kapsamı ve etki alanının büyüklüğüne uygun olarak tanımlı, öngörülebilir ve şeffaf bir düzenleme analiz sürecine ve istişare mekanizmasına sahip olunması planlanmaktadır.
- Başarılı bir DEA yapısının düzenleyici kurumlar için sağlayacağı birçok fayda bulunmaktadır.

Soru - Cevap

Deloitte, denetim, vergi, danışmanlık ve kurumsal finansman alanlarında, birçok farklı endüstride faaliyet gösteren özel ve kamu sektörü müşterilerine hizmet sunmaktadır. Dünya çapında farklı bölgelerde 150'den fazla ülkede yer alan global üye firma ağı ile Deloitte, müşterilerinin iş dünyasında karşılaştıkları zorlukları aşmalarına destek olmak ve başarılarına katkıda bulunmak amacıyla dünya standartlarında yüksek kaliteli hizmetler sunmaktadır. Deloitte, 200.000'i aşan uzman kadrosu ile kendini mükemmelliğin standardı olmaya adanmıştır.

Deloitte; İngiltere mevzuatına göre kurulmuş olan Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL") şirketini, üye firma ağındaki şirketlerden ve ilişkili tüzel kişiliklerden bir veya birden fazlasını ifade etmektedir. DTTL ve her bir üye firma ayrı ve bağımsız birer tüzel kişiliktir. DTTL ("Deloitte Global" olarak da anılmaktadır) müşterilere hizmet sunmamaktadır. DTTL ve üye firmalarının yasal yapısının detaylı açıklaması www.deloitte.com/about adresinde yer almaktadır.

Bu belgede yer alan bilgiler sadece genel bilgilendirme amaçlıdır ve Deloitte Touche Tohmatsu Limited, onun üye firmaları veya ilişkili kuruluşları (bütün olarak Deloitte Network) tarafından profesyonel bağlamda herhangi bir tavsiye veya hizmet sunmayı amaçlamamaktadır. Deloitte Network bünyesinde bulunan hiçbir kuruluş, bu belgede yer alan bilgilerin üçüncü kişiler tarafından kullanılması sonucunda ortaya çıkabilecek zarar veya ziyandan sorumlu değildir.